

A PÁRIZSI ÚT

Pusztafi mérnök fokozatosan mértékletességre szoktatta. »Engedned kell a kis, jelentéktelen ügyekben, mert ezzel csak növeled tekintélyedet, ugyanakkor csökkented az ellenállást a jelentősebb, valóban fontos kérdésekben.« Persze nem adta be egyből a derekát. Évek múltak, míg nemcsak a mérnök, de külső, társadalmi változások nyomására némileg megváltoztatta a munkastílusát. Viszont minden visszautasított vagy módosított javaslatát elvesztett csatának könyvelte el, mely sebet ejtett évtizedek alatt kialakult vezetői büszkeségén. Csak a nők, a csinos nők tudtak fájdalommentesen változtatni véleményén és elképzelésein. Aki közvetlen felettesét is megkerülve és annak haragját is kockáztatva személyesen merésztel hozzá bekopogtatni, ritkán jött ki tőle üres kézzel. Egy szép mosollyal, kihívó pózzal előadott kérelemnek sohasem tudott ellenállni, ha pedig a nőt sikerült kicsit megsimogatnia és megcsókolnia, nem is esett nehezebbre megváltoztatni a saját vagy más előzetes döntését, intézkedését. Mindig úgy érezte, — de ezt még barátjainak sem vallotta be —, hogy egy szép nővel eltöltött kellemes öt perc, még ha nem is bírja lefektetni, többet jelent számára, mint piszlicsár ügyekben a saját vagy más felelős személynek az igazsága.

A nők! Hát azt most sem bánja, amit a nőkkel tett. Ha valamire is szívesen gondol vissza, akkor éppen azokra a percekre, amelyeket velük töltött. Meg arra, hogy kevés alkalmat szalasztott el életében. Ő az alkalmakat teremtette, ha nem adódtak... Csak Hermina, ez a Hermina bántja önérzetét. Még a kövér Anna idején is megkísérelte felvenni a kapcsolatot. De csak az utcán találkozhatott vele, ha félrészeget az iskolája felé hajtott és megleste. Akkor már saját gépkocsija volt, egy kis skatulya, de akkor az is számított... Nem egy nőjét úgy szerezte, hogy valahonnan hazavitte. Akkor még buktak a kocsira a nők... de Hermina, az nem. »Majd ha olyan óriási Chevrolettje lesz, Kofábrics úr, amilyeneket az amerikai filmekben mutogatnak, akkor talán...« mondta neki egy alkalommal halálosan komolyan, és ő akkor az íngét is levetette volna, hogy akkora autót szerezhessen, pedig tudta, hogy az asszony csak gúnyolódik és nem az autójával nincs kibékülve, hanem őt magát kellene kicserélni, hogy hozzá méltó legyen. »Sohasem mondok le magáról, Hermina« — válaszolta a sok konyaktól felbátorodva. »Ez a maga dolga« — felelte az asszony és faképnél hagyta. Egy alkalommal autójával követte a gyalogosan hazaigyekvő asszonyt, akit ezzel csak bosszantott, mert az utcán feltűnést kellett az allig mozgó jármű. A kaput úgy csapta be maga mögött Fejérmé, hogy hátra sem nézett. Mégis jólesett neki, hogy negyedórán át nézhette alakját, élvezhette mozgását és viszonylagos közelségét.

De ilyen ostobaságokat józanon nem követett el, és a következő napon illedelmesen bocsánatot kért. Azt remélte, hogy konok kitérítése egyszer mégis meghozza gyümölcsét, de tévedett. Valaki más többet jelentett nála Hermína életében, mert férjhez ment... Férjhez ment és ezzel — úgy gondolta — le is zárult ez a fájdalmas történet. Pusztafi a tanúja, milyen napokat élt át akkoniban. Először is beteget jelentett, aztán meggondolta magát és üzleti útra indult Hörcsöggel és Pusztafival, hogy távol legyen felesége szemétől, mert úgy érezte, hogy könnyen teleplezheti magát, hogy nem tudja tovább játszani szerepét. Mert felesége már tudta, vagy sejtette nőügyeit. Megvetette érte, de tűrte, mert nem izgatták túlságosan az ő testi kapcsolatai. De jaj lett volna neki, ha rájön erre a balga szerelmi históriára. Ha rádöbben, hogy neki igenis van lelke, de abból nemcsak ő, meg gyerekei, hanem egy másik asszony is részesedik...

Beültek a kocsiba és elutaztak egy távoli vidékre. Hörcsög rengeteg íztelen viccet mesélt, félfüllel sem hallgatta őket, mert képtelen volt figyelni, vagy — szokása szerint — nagyot röhögni egy jó poénon. És Pusztafi is némán meredt az országútra, hosszú kilométereken át egyetlen szót sem szólt, úgy viselkedett, mintha hasonló bánat gyötörné, de nem kérdezte tőle, mi némította el, saját nyavalyájába roskadva ült a kényelmes hátsó ülésen. Aztán abban a kis szerbiai városban olyan hévvel mulatott és törte vele együtt a poharakat, mintha Hermína házassága neki okozott volna keserűséget. Vajon emlékszik-e azokra a napokra a vele szemben ülő, álom ellen küszködő, ősz fejű barátja? És ha igen, most annyi év után hajlandó-e őszintén felelni?

* *

— Brúnó, emlékszel-e arra a három sabáci napra?

Pusztafi összeráncolt homlokkal, oldalról sandított barátjára:

— Te még mindig időgépet játszol, Vince? Igaz, ez mégis jobb a világfájdalmas filozófiádnál.

— Arról a három sabáci napról kérdeztelek, Brúnó.

Pusztafi a vállát vonogatta.

— Valami rémlik... De miért akarod tudni?

— Csak úgy... Eszembe jutott, hogy sohasem kérdeztelek meg, mi történt veled azt megelőzően. Mert én voltam bánatos, mégis te voltál az elkeseredettebb.

— Ha elkeseredtem, akkor azt bizonyára nem a te bánatod okozta. Lehetek nekem is problémáim, nem gondolod?

— Hát éppen ezt kérdezem: mi váltotta ki benned azt a búvalbéltiséget, amit olyan eredeti módon vezettél le.

A mérnök föleszmélt:

— Áhá, most már emlékszem... Nagy muri volt az... csoda nagy muri... de hiányoztak a nők. Ugye nem volt időztünk nő? Persze, olyan igazán magyarosan mulattam. Az a helybéli társaság csak tátotta a száját...

Kolábrics tapsolt a pincérnőnek, majd amikor az unott arccal közeledett, az üres poharakra mutatott:

— Az elvtársnak kiszáradt a torka... — mondta Pusztafihoz intézve szavait —, és azonkívül még félre is beszél.

Pusztafi adta a sértődöttet:

— Ezt már nem engedem, Vince! Még két Kolábricsot is az asztal alá itathatnék.

— De válaszolni mégsem tudsz a világosan feltett kérdésekre. Vagy olyan nagy ügy volt, hogy még most is titok?

— Nagy ügy? Már nem is emlékszem... Lehet, hogy akkor úgy tűnt nekem. Igen, valami rémlik. De hogy igazán nagy ügy lett volna... egy nyavalyát.

— Nő volt?

— Őhüm.

— Bökd már ki!

— Tamara!

Kolábrics meghökkent.

— Már akkor?

— Igen. Még előbb.

— Ha nem lenne egyéb bajom, most meglepődnék. Az én orrom előtt...

— A te vezérigazgatói orrod előtt... de azt az esetet azért ne sajnáld tőlem.

— Tamarával?

— Nem, a férjével... meg az én feleségemmel.

— Botrány volt?

— Ajaj... de milyen... Majdnem válás lett belőle, méghozzá kettős.

— Verekedtetek?

— Mit képzelsz?!

— Nana, egy úriember inkább verekedjen, mint más asszonyával háljón. Különösen ha ő maga is házas...

— És különösen ha az igazgatója titkárnojét szedi le a lábáról, ugye?

— Na igen, egy úriember...

— Egy úriember tekintetbe veszi, hogy igazgatójának is fáj a foga arra a pipikére.

— Azt is!

— De neked erről hallgatnod kell, mert amit te műveltél!

— Az más!

— Miért más, a kövér Annának nem volt férje?

— De volt... csak milyen. És különben is, ki mondta, hogy én valaha is úriember voltam?

— Hát azt nem kell bizonyítanod. Hogy iki voltál, azt már Ukrajnában is láttam.

— Te sem voltál különb, Brúnó. És a többi hozzád hasonló uraság sem. Csak én nyersebben, nyíltabban, mondhatnám őszintébben csináltam.

— Ezek szépítő jelzők, Vince. A valóság . . .

— A valóság ugyanaz volt, mint a ti eseteitekben. Csak a tiszturak velünk hajtatták fel az áldozatokat, bort és pálinkát itattatok velük és aztán zárt ajtóik mögött játszottatok. Én meg a fatövében, a hóban, ahol értem. Proli módon . . .

— Hogy proli módon . . . Még jó, hogy ezt nekem mondod és nem valamelyik elvtársadnak, mert az sértve érezné magát.

— Miért? Én mindig proletár voltam, most is annak érzem magam.

— Ezt csak az utóbbi időben hangsúlyozod, Vince. Mégis hatott rád ez a mostani klíma. Nevelődsz! Vagy csak ravaszkodsz?

— A ravaszkodás ikora lejárt, Brúnó. Most már nincs semmi értelem. De elsősorban nem érzem szükségét. Amit mondok, azt úgy is érzem . . . Ha akarod most, itt ebben a bűdös kocsmában is elkiabálom: »Proli voltam és ma is az vagyok.«

— A kiáltásod már csak a pincéernő hallhatja, az pedig alig kíváncsi az érzelmeidre.

— Neked beszélni falra hányt borsó.

— Most éppen ez a szerencséd!

— Nagy szerencse, igazán nagy szerencse. De Tamaráért iki kellene tekernem a nyakad.

— Késő, Vince, nagyon késő . . . Azóta már sok víz folyt le a Dunán.

— Késő, valóban késő — sóhajtott beletörődötten bólogatva Kolábrics, aztán lehanyatlott a feje és félálomban szötte tovább önmagának a múlt meséjét.

* *

Tehát az a ringyó Tamara az orránál fogva vezette. Tehette, mert az apja miatt igyekezett rendesen viselkedni azzal a lánnyal. Senkivel nem volt több kedvező helyzetben, mint éppen vele, de fegyelmezte magát. És ha ez mégsem egészen sikerült és keze önkéntelenül is tilos helyekre tévedt, olyan szemeket meresztett rá Tamara, mint aki a legőszintébben csodálkozik, hogy komoly ember létére ilyen mélyre süllyed. Amikor aztán férjhez ment, sokkal szabadabban viselkedett és ő is bátrabban kezdeményezett. Már nemcsak a szemével háritott Tamara, de a száját is kinyitotta, hogy vihogva mondja: »Ez nem tartozik a kötelezettségeim közé, igazgató úr!« Vagy máskor: »Nana, ez nincs benne a szabályzatban . . .« »Csak ez a hiba, Tamara? — igyekezett felülkerekedni. — Akkor a szabályzatot is kiigazíthatjuk.« És együtt nevettek, de tovább nem jutott. Bele kellett nyugodnia, hogy Tamara erkölcsös nő, hűséges feleség és legfeljebb, ha nagyon jó a hangulata, enged meg, hogy igazgatójának keze a tilosban tapogatózzon. És most

kitűnt, hogy csak számára volt tabu és ez az alattomos róka, ez a magát mindig kihangsúlyozottan úriembernek tartó Pusztafi — ha szavainak hinni lehet —, addig keringett körülötte, míg a szeretője nem lett.

Tehát fölszarvazták... Igen, ő most úgy érzi, hogy nemcsak azt a fiatal férjet, de őt is megcsalta az a kis vörös hajú bestia. Évek folyamán úgy összeszokott vele, hogy szinte tulajdonának érezte, akivel csaknem mindenben rendelkezhet. Hát tévedett, ebben tévedett. Űsse kő, miatta már nem ismétli meg azt a sabáci murit, amely egyébként is megismételhetetlen. Csak a forma kedvéért fordultak be rövid időre a jól ismert üzletfélhez, hogy a frissítőnek szánt szilvapálinka fölhörpintése után igazgatójuk kíséretében térjenek be egy, a városka külterületén megbújt kocsmában. Nappal kezdték, igen, még világosban. Nagyon ettek, csupa erősen fűszerezett ételeket, és az egyes fogások között, ottani szokás szerint, könnyű pálinkával serkentették étvágyukat. Aztán jöttek a borok... A sabáci igazgató kívánságára a kocsmáros a szokásos idő előtt rendelte be a zenészeket, akik gyorsan megérezték, hogy jó napot foghatnak ki. Hörcsög egészen megvadult, amikor a cigány a fülébe húzott egy magyar nótát. Pusztafi, az úriember szedte elő a bankót. A vendéglátó igazgató tiltakozott, mondván, hogy ő mindent fizet, de hát Brúnó nem ismerhette az itteni szokásokat. »Még hogy az én nótámat más fizesse, azt már nem« — tiltakozott a mérnök, és még egy összehajtott bankót dugott a primás füle mögé. Furcsa szerzetek ezek a zenészek, olyanok, mint a jó pszichológusok. Egykettőre kikapogatják kívül van dolguk és olyan dallamokat csíholnak ki a hegedűjükből, hogy az embernek az esze is megáll. Ő nehezebben melegedett bele a tivornyába, de mikor fölmelegedett, volt mit látniok a sabáciaknak. Ivott és danolt, ivott és danolt... aztán odavágta az első poharat. Hörcsög követte a példáját, majd Pusztafi morzsolt szét ujjai között egy keskeny nyakú fityókot. A sabáci igazgató egyáltalán nem botránkozott meg, sőt újabb és újabb virtuskodásra biztatta a társaságot.

Csak a nők hiányoztak! Az az egyszál pincérlány vallotta kárát. Akárhányszor hozta a rendelést, mindig elcsípték a szerencsétlent és egymásnak átadva ölelgették, fogdosták, ahol érték. Az elején visítózott, talán szórakoztatónak is tartotta a tivornyát, később azonban belefáradt és oly ügyesen kibújt karmaik közül, hogy alig tudtak hozzáfénni. Hörcsög volt az, aki gondolt egyet és a sank mögé tántorgott. A gazda intő szavára nem hallgatott és elkapta a lányt... vagyis éppen hogy elkapta, máris nagy ütést kapott a szájára. Ajka fölrepedt és vékony vércsík csorgott az állára, ahogy lekonyulva visszatért az asztalhoz. Jól megkapta a magáét, de percek múlva mindenről megfeledkezett. Jött a váltás, egy új lány hozta az italt, aztán a záróra ideje is eljött, egészen egyedül maradtak. Az új lány, a gazda meg a zenészek kitarítottak. Az asztal tetejére ő ugrott föl elsőként, utána mind megkísérelte utánózni, sőt a pincérlányt is fölcibálták. Az is belemelegedett a muriba.

Délelőtt aludtak egy zónát, délután más irányba hajtottak. Sabáci vendéglátójuk ismerte a környéket, megint talált egy megfelelő lokált. Itt már nem volt akkora a zaj, csendesebben, de annál inkább belefeledkezve mulattak. A sabáci ember megmutatta, hogyan kell azt szer-

biai módon csinálni. Rengeteget ettek, a zenészek a szomszéd asztalán pengették a tambura húrjait. A gazda, vagy üzletvezető is közbük ült, így aztán mindenki gyorsan otthon érezte magát, és fogyott az ital kegyetlenül.

Úgy szedte őket össze a két gépkocsivezető. Hogyan indult vissza, nem tudja. De még az út elején eszébe jutott, hogy másnap már nem is gondolt Herminára. És gondolt-e egyáltalán valamire? Például Lujzára? Vagy a fiára, meg a kicsi lányára, akinek már olyan aranyos ibolyakék szeme volt. Nem, mindenről és mindenkiről elfeledkezett. Viszont tudatában volt, hogy semmiért sem fizetett, hogy a zenészeknek sem adhatott borralalót, hogy a pincérlány is csak a sabáci igazgatótól fogadott el pénzt... egyébként is minden költséget az fizetett. Persze számlára, aláírással. Úgy, ahogy az már bevezetett szokás mindenütt.

Hanem Mitrovica közelében ostoba ötlete támadt. Hogy majd ő vezet. Emlékszik, hogy nagyon erőszakos volt, a sofőr nem bírta vele. Még talán fenyegetőzött is, hogy kirúgja, ha nem engedelmeskedik? Az, hogy egy kanyarnál megcsúszott a kocsi és fölfordultak, nem a nagyobbik baj volt. Legalább is ami őt illeti. Pusztafi szép fásilit kapott a fejére, Hörcsög meg gipszet a bokájára. Neki meg a sofőrnek kutya baja sem lett... A kocsi? Na, azt is valahogy kipofozták. Csak a botrány... Az egyik lap is megírta, jól kiszínezve... Hiába parancsolta meg a sofőrnek, hogy egyetlen szót se mondjon senkinek a kirándulásról, azt a szerencsétlen fölborulást nem lehetett elhallgatni. Az egész város róluk mesélt. A vállalatban mindenki nagyokat hallgatott, Pajkovic kérülte a találkozást, és amikor mégis össze kellett jönniök, nem akart vele szóba állni. Ők hárman igyekeztek megcáfolni minden mendemondát, jelentésükben természetesen nem említették a tivornyát, csak valami homályos üzleti megállapodásról ejtettek szót, és sebesültjeiket, már mint a gipszes Hörcsögöt és a turbános Pusztafit, a szolgálat áldozatainak tüntették fel. Ki hitt, ki nem hitt ebben a verzióban, nem tudta meg sohasem, de hogy a pártszervezet legközelebbi ülésére nem véletlenül jött ki a városi pártbizottság képviselője, az holtbiztosnak látszott.

De ő sem esett éppen a feje lágýára. Amint megjött az a fiatal elvtárs, azonnal irodájába kérette, ott várták meg az ülés kezdetét. Beszélgettek mindenről, az időjárás szeszélyességétől a vállalat fejlődésének problémájáig és csak indulás előtt terelte oda a szót a sabáci útra. »Az emberek éhesek a szenzációra — vetette oda úgy mellékesen —, és könnyen felülnek vidéki újságírók kiagyalt kacsáinak. Hiszen mindenki tudja, hogy utaink keskenyek, azonkívül az időjárás is kedvezőtlen volt. Sűrű köd szítált.« A fiatalember azért megkérdezte: »Miért vette át a vezetést, Kolábrics elvtárs?« Enre a kérdésre igazán fölkészült: »Fáradt volt a sofőr... Ennyit megtehet egy igazgató is, nem?« Még egyet kérdezett indulás közben: »És az alkohol, amelyet a vérükben találtak?« Őszinte bizalmassággal mondta: »Természetesen ittunk egy keveset... De kérdezem én magától elvtárs, el lehet az ilyesmit kerülni? Na ugye...«

A fiatal elvtársnak nem is maradt ütőkártyája az ülésre. Mindannyian abban állapodtak meg, hogy a jövőben óvatosabbnak kell lenni és az üzlettársakat mérsékeltségre kell inteni, nehogy ennél nagyobb

szerencsétlenség történjen. A kárt megtéríti a biztosító... Van komolyabb ügye is a gyárnak, arra kell koncentrálni... Mindössze ketten-hárman szólaltak fel, a többiek mélyen hallgattak. De nagyjából mindig így volt, az ő álláspontja akkor is érvényesült, ha valaki idegen is részt vett a megbeszélésen. Tapasztalt, megbízható embernek tartották, senki sem akarta megvadásítani. Persze, ezúttal is gyorsan áttértek egy másik napirendi pontra.

Hanem a besúgóí egymás után jöttek jelenteni, hogy az emberek összevissza beszélnek. Hogy mit? Hát azzal a balesettel kapcsolatban. De harapófogóval sem lehetett kihúzni, hogy mit mondanak. Az egyik csak annyit bökött ki, hogy azt nem meri elismételni. Hát nem forszírozta. A másik annyit hebegett el, hogy »csúf dolgokat mondanak és jól szórakoznak rajta«, valamint azt, hogy az egyik lány fölugrott a munkasztalra és azt mondta, hogy: »Most én vagyok az igazgató üzleti úton«, és elkezdett táncolni. »Hát a munkavezető ezt hogyan engedte meg?« »A munkavezető ilyenkor elmegy a csarnok másik sarkába«. Nem tudott belenyugodni, hogy cirkuszt csinálnak személyéből: »És kiált valaki mellettem?« A besúgó csak rázta a fejét.

Persze a munkástanácson meg a gyűléseken mindenki hallgat, aztán amikor szétmennek, megindul a nagy terefere. Gyáva egy népesség, annyi bizonyos. Habár az is lehetséges, hogy meddőnek találják a nyílt föllépést, és ebben van is némi igazság. Nagy a kockázat, kevés az eredmény reménye. Akkoriban hozták tudomására azt az érdekes jelenséget, hogy távollétében mindig van hozzászólás és vita az üléseken. Ha történetesen beteg, vagy úton van, és mégis kénytelenek összehívni a munkástanácsot, vagy az igazgató bizottságot, egészen megéltékülnek ezek a szemlesütve hallgató emberek. Hát azért mégsem fekete ördög ő, hogy így féljenek tőle. Talán tenni is kellene valamit, hogy kissé föl szabaduljanak. Hadd beszéljenek ott, előtte, úgy sokkal érdekesebb lenne és ártalmatlanabb. Mert a háta mögötti zúgás végtelenül idegesíti és bántja önértetét. Pusztafi erre vonatkozóan megjegyezte: »Ha az alja emberek mendemondái annyira sértik hiúságodat, hogyan viseled majd el, hogy szemedbe mondják kifogásaikat a munkások? Tégy úgy, mintha nem hallanál semmit abból, ami rád vonatkozik.« »Dugjam fejemet a homokba?« Az ő szokott iróniájával válaszolt: »Inkább fejedet a homokba, mint lábadat a szarba.«

Hörcsög is sokat elmélkedett, miután lekerült a gipsz a lábáról. »Én azt mondom, hogy mindent meg lehet csinálni, csak óvatosabban. Egyszerűen ki kell kapcsolni a nyilvánosságot.«

Hát az ő szakmájából könnyen ki lehetett a kíváncsiakat kapcsolni, mert pénzügyi jelentéseit az ördög sem értette. És a melóst csak az izgatta, hogy mikor kapja a járandóságát és milyen vastag a boríték. Viszont a fejlesztéshez, a beruházásokhoz értett a munkás, hisz éppen ő volt leginkább érdekelve. De még hogy odafigyelt, ha új gépekről, új termékekről, vagy nyersanyagokról tárgyaltak. Mert hát azért mozogtak a dolgok, a gyár fejlődött, gyarapodott. Biztatást kaptak a várostól, meg a banktól, pénz valamivel kevesebbet. Mondták, hogy az ő gyárának a triumvirátusa föl találja magát a saját erejéből is, de morális támogatásokra mindig számíthatnak. Akkoriban többször is hallotta felelős em-

berek szájából a »triumvirátus« meg a »trojka« szót, és ezzel a szorosabb vezetőségre, mármint őrá, Pusztafira és Hörcsögre céloztak. Ez nem volt számára túlságosan lelkesítő, mert régebben úgy mondták, hogy »a Kolábrics gyára«, és ha telefonon keresték, Tamarától úgy érdeklődtek, hogy »ott van-e a gazda«. Tehát már nyilvánvaló, hogy munkájában Pusztafira és Hörcsögre támaszkodik. És ez így is volt igaz. Amit a munkástanácson és az igazgató bizottság ülésén saját elképzeléseként terjesztett elő, az jobbra Pusztafi és Blazsek agyából pattant ki, de hát az ő tekintélyére és rámenőségére volt szükség, hogy meg is valósuljon.

Pusztafi annyira feltalálta magát, hogy nemsokára ő lett a vállalat másodhegedúse. Jól tudta kihasználni helyzetét és rövid idő alatt olyan összeköttetésekre tett szert, hogy az egyenesen bámulatos volt. Megfigyelte, hogy egyik napról a másikra egy egész sor számon tartott emberrel került jó viszonyba és minden komolyabb hivatalba úgy ment be, mintha legintimebb barátait látogatná meg. A titkárnő, a kishivatalnokok is jó ismerősként üdvözölték és mindig találtak módot, hogy összehozzák őt a főnökkel. Ha mégis várnia kellett, egész idő alatt csevegett, cigarettával és cukorkával kínálta mindenkit, közben elsütött néhány viccet, és suttogva elmesélte a friss városi pletykákat. A partnerek sem maradtak neki adósak, azok is közölték vele érdekesebb híreiket. Részben innen származott jóléte.

Utóbb már féltékeny kezdett lenni Pusztafira, de ebből nem lett mégsem komolyabb összetűzés, mert Brúnó mindig időben tudott visszavonulni. Meg aztán a mérnök nem volt párttag, nem voltak és nem is lehettek ilyen ambíciói. Ő volt a »jól felhasználható polgárember«, ennél kényelmesebb és biztonságosabb státus nem létezett. Ezenkívül az idő múltával feleségét, a még mindig nagyon csinos Ella asszonyt is bevezette a társaságba. Ők ketten olyan jól festettek egymás mellett, hogy mindenki elismerően szólt megjelenésükről. Az asszony magas volt és telt idomú, bronzvörösre festett haja kiemelte arcának fehérségét és nagyon vonzóvá tette. Ő is szívesen bámulta a mérnökné formás idomait, ráncatlan, pihés nyakát. Brúnó túl volt már a féltékenységen, az érvényesülés inkább izgatta, mint felesége szépsége.

Pusztafi Ella megjelenése egy időre elhomályosította a kövér Anna tündöklését is. Mert az a nő volt olyan értelmes, hogy észrevegye mohó tekintetét, visszafojtott érdeklődését, és ügykezett kihasználni ezt a helyzetet. Egyre gyakrabban jött le férjéhez és tudta, hogy neki mint vezérigazgatónak nem esik majd nehezére, hogy éppen ilyenkor kereste fel a mérnököt annak irodájában. Tamara már tudta, hogy jelenteni kell, ha Ella asszony megjelenik a gyárban, és hogy ő ilyenkor mindig talál magának időt a találkozásra. A kövér Anna azonban ebből keveset láthatott, az igazi komplikációk egy nagyon komoly külföldi utazással kapcsolatban keletkeztek!

Meg kellett állapítani, hogy egy francia vagy egy német gyár felszerelését vásárolják-e meg a gyár részére. Ha a francia mellett döntenek, akkor Párizs környékére kell utazniuk és abban az esetben

francia tolmácsra lesz szükségük. Ha a német mellett döntenek, akkor utazhatnak fordító nélkül is, mert Pusztafi törte a németet. De az nem volt olyan egyszerű, mert a kövér Anna jól beszélt németül és együtt ment volna vele meg a mérnökkel. És ez ellen neki igazán nem lett volna kifogása, sőt... Ellenben a dolog úgy alakult, hogy a francia változat mellett döntött a szakmai kollégium — eszerint a párizsi út vált esedékessé. Pusztafiné pedig jól bírta a franciát. Magától értetődött, hogy ő megy velük. Amikor a kövér Anna megtudta, hogy utazása elmarad, berohant hozzá és magából kikelve kiáltozott: »Ezt jól kifózták azzal a kurafi mérnököddel... Biztosan meguntál, és most ilyen piszkos módon rázol le magadról. Attól a Pusztafitól meg kitelik, hogy saját feleségét találja neked, csak hogy az ő ambíciói érvényesüljenek. Találhatnál egyéb módot is, hogy tudomásomra add...«

Hát csak ez hiányzott neki a sabáci eset után, egy nyilvános botrány. Alig tudta lecsillapítani a nekihevült asszonyt: »Súlyos tévedésben ringatod magad, Anna. Vannak dolgok, amelyeket nem befolyásolhatnak a mi viszonyunk. Itt most százmilliókról van szó és a gyár jövőjéről. Légy ésszel, senki sem örülne jobban, mint én, ha veled lehetnék néhány napig.« Ezt olyan őszintén és esdeklően mondta, hogy az asszony felindultsága kissé lecsitult. »Könnyű ezt így mondani, Vince, de ezt bizonyítani is kell.« Mit is tehetett mást, mint hogy megígérte neki, hogy amint teheti, elmennek együtt egy ehhez hasonló útra. És vigasztalásul találkat beszéltek meg másnap délelőttre. Egy közeli motelben rendelt magának szobát és odavitte Annát, akít mégis sikerült kiengesztelnie. Így a béke átmenetileg helyreállt, figyelmét munkájára, vagyis a párizsi út részleteire összpontosíthatta.

Repülőgépen utaztak a gyár költségén, a párizsi tartózkodás egy hetének kiadásait viszont a franciák fedezték. Az út szerencsére rövid volt, de így is rossz emlékében maradt, mert a repülést nagyon nehezen viselte el, beszélgetni is alig volt képes, és irigykedve nézte a Pusztafi házaspár fesztelen viselkedését. Hiába, gondolta magában, ennek az úri népségnek még a repülőút is természetesebb, mint neki. Mintha már beleszülettek volna mindenbe ami drága és fényűző. Még a pontással is könnyebben intézik el a dolgokat, mert meg tudják játszani a felsőbbbséget. Ő meg csak addig érzi magát biztonságban, amíg a megszokott környezetében mozog, máshol viszont minden erőltetetten és nyugtalanul megy. Egész párizsi tartózkodása alatt másodrendű embernek érezte magát, mert nemcsak hogy képtelen volt olyan fesztelenül viselkedni, mint Pusztafiék, egyetlen szót sem tudott az ottanival váltani, míg a mérnök láthatóan élvezte feleségének nyelvtudását és a tárgyalások idején is igyekezett előtérbe kerülni. Ez viszont neki nem tetszett, az ilyen helyzethez nem volt hozzászokva. Ez viszont meg is mondta Pusztafinak, aki csak vállát vonogatta és mindent a nyelvtudás hiányának számlájára kent.

Hogy megvigasztalódjon, egy délután elhatározta, hogy elmegy a híres Place Pigallra, a szűkre mért zsebpénzből talán kifizethet egy párizsi szajhát. A nap le sem nyugodott még a város tornyai mögött, mégis nagy volt a forgalom a téren. Hosszú időbe telt, míg a turisták nyüzsgésében föl tudta fedezni a kínálkozó lányokat. Egy reklám-

oszlop mellől figyelte a legközelebbi csoportot és megdöbbenve látta, mekkora forgalmat bonyolítanak le. Az egyik kis nő, aki talán a legvonzóbb lett volna mind közül, harminc-negyven perc alatt háromszor túnt el egy lépcsőház mélyén... A többiek sem álltak tétlenül és csak a legidősebbek szóltgattak le egy-egy járókelőt. Akkor linába szállt a bátorsága és elhatározta, hogy mégsem kóstol bele ebbe a párizsi tömegélevezetbe. Csak az hiányzana, hogy sebtiben valami nyavalyát szedjen föl magának, amit odahaza esetleg tovább is adna. Elkedvetlenül, keserűen hagyta el a forgalmas teret és végleg elege volt a franciákból. De az egész üzletet is a fenébe kívánta és ingyelte Pusztafit, hogy az most feleségével élvezheti a párizsi napokat. A jövőben bizony másként készül föl az útra, nem fog kivert kutyaként lödörögni idegen nagyvárosok utcáin a zsugori vendéglátók szűkmarkúan mért zsebpénzével. Különben is, legközelebb kiköti, mennyi legyen a zsebpénz külföldi útjain, amihez természetesen semmi köze sem lehet a devizában felvett hazai napidíjnak.

Odahaz keveset kellett Lujzától elhallgatnia a párizsi napok eseményeiből, habár a hazudás és a mellébeszélés olyan megszokott lett viszonyukban, hogy már nem is esett nehezére. Anna, az a lassan már zsarnokká lett kövér és mégis vonzó szerető egyenesen boldog volt, mikor hazatérése után meglátta savanyú ábrázatát. Neki úgyszólván mindent elmondott, csak a Pigall-esetet szépítette annyiban, hogy nem vallotta be, milyen szándékkal őgyelgett azon a környéken. »Kíváncsi voltam, hogyan árulják pénzért a szerelmet« — mondta ártatlanul — »és mondhatom, nagyon szomorú élményben volt részem«. Így ő. »És legalább gondoltál rám a sok ringyó láttán?« — kérdezte Anna, és ezt már nem bírta ki röhögés nélkül. Aztán, látván, hogy az asszony mégis kapcsolt, komolyan felelt: »Nagyon kívántam, hogy velem legyenél.« Igazán őszintén mondta, mert ott, Párizsban, ahányszor meglátta Pusztafi Elláját, mindig kiverte a hideg verejték és egyre mondogatta magában: »Ha most itt lenne a kövér Anna... ha most itt lenne...« De hát nem volt ott, és csak barátja feleségén legellette szemét.